

EDITORIAAL

Philippe Mauroy
Voorzitter van de Raad van Bestuur

Sinds 1 januari en in het kader van het Belgische voorzitterschap van de Raad van de Europese Unie zit Statbel de werkgroep Statistiek van de Raad van de Europese Unie voor. Het doel van het werk in deze groep is om interinstitutionele akkoorden te bereiken over drie voorstellen van Europese verordeningen: de verordening over Europese statistieken, de verordening over milieu-economische rekeningen en de verordening over Europese statistieken over bevolking en huisvesting. Daarnaast hoopt het team van het Belgische voorzitterschap een mandaat te krijgen van de Raad over het verordeningvoorstel betreffende Europese arbeidsmarktstatistieken over bedrijven.

Dit voorzitterschap zal ook een gelegenheid zijn om het belang te benadrukken van de ontwikkeling van statistische en datageletterdheid in een wereld waarin cijfers en gegevensbronnen een prominente rol spelen en meer en meer beschikbaar worden. Binnen deze context zal Statbel begin mei 2024 een conferentie organiseren in Brugge over het verbeteren van de statistische geletterdheid onder Europese jongeren, door een nauwere samenwerking tussen onderwijsinstellingen en nationale instituten voor de statistiek aan te moedigen.

In het eerste artikel van deze nieuwsbrief wordt uitgelegd wat statistische geletterdheid is en waarom het belangrijk is om hier in de toekomst middelen aan te besteden. Er zullen verschillende realisaties en projecten worden voorgesteld.

IIS NIEUWSBRIEF

INHOUD

- p. 1-2** [Editoriaal](#)
- p. 3-4** [Belang aan statistische geletterdheid groeit](#)
- p. 5-6** [Surveystrategie van Statistiek Vlaanderen: mobile-first en mixed-mode](#)
- p. 7-9** [Distributieve statistieken voor het vermogen van de Belgische huishoudens in het kader van de nationale financiële rekeningen](#)
- p. 10-12** [Het HERMREG-model, een instrument voor projectie en impactanalyse op gewestelijk niveau](#)

Om te beschikken over betrouwbare statistische gegevens, is het soms nodig om enquêtes te organiseren. De manier waarop gegevens worden verzameld is de laatste jaren sterk geëvolueerd. In het tweede artikel wordt de nieuwe methode voor gegevensverzameling voorgesteld die door Statistiek Vlaanderen werd ontwikkeld.

Een ander artikel in deze nieuwsbrief gaat over een vrij technisch onderwerp, maar wel een dat zeker aan de verwachtingen zal voldoen, omdat het inzicht geeft in hoe financiële activa van huishoudens worden verdeeld. Hiervoor heeft de Nationale Bank van België een methodologie ontwikkeld voor het combineren van macro-economische gegevens, financiële en niet-financiële rekeningen van de sectoren

en microgegevens van de enquête over het financiële gedrag van de gezinnen.

Tot slot is een belangrijk aspect van statistiek de ontwikkeling van prognosemodellen. De samenwerking die bijna 20 jaar geleden tot stand kwam tussen het Federaal Planbureau, het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse, het Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique en Statistiek Vlaanderen, heeft een instrument opgeleverd (HERMREG) voor de projectie van verschillende macro-economische aggregaten op middellange termijn, met sectorale details voor elk van de drie Belgische gewesten. Het is een heel goed voorbeeld van hoe de samenwerking tussen de statistische instellingen van de verschillende overheidsniveaus resultaten

kan opleveren die afzonderlijk niet mogelijk zouden zijn geweest. Dergelijke vormen van samenwerking is ook een van de redenen voor het oprichten van het Interfederaal Instituut voor de Statistiek.

We wensen u veel leesplezier.

Belang aan statistische geletterdheid groeit

Wendy Schelfaut

De snel evoluerende wereld van vandaag wordt gekenmerkt door een voortdurende technologische vooruitgang en een overvloed aan direct beschikbare gegevens. Dat maakt van statistische geletterdheid een noodzakelijke vaardigheid voor alle burgers. Statbel, het Belgische statistiekbureau, erkent het belang van statistische geletterdheid als vaardigheid en wil hiervoor de nodige tijd en middelen investeren in projecten die de ontwikkeling ervan kunnen bevorderen. Ook binnen het Europees statistisch systeem (ESS) groeit de aandacht voor het thema. In mei 2024 worden de huidige inzichten gebundeld in een Europese conferentie, in Brugge.

WAT IS STATISTISCHE GELETTERDHEID?

Het concept van statistische geletterdheid is niet nieuw. Al in 1993 beschreef de Amerikaanse statisticus Katherine Wallman het als "het vermogen om statistische resultaten die ons dagelijks leven doordringen te begrijpen en kritisch te evalueren - gekoppeld aan het vermogen om de bijdragen te waarderen die statistisch denken kan leveren in openbare en privé-, professionele en persoonlijke beslissingen."

De vaardigheden om statistiek beter te begrijpen omvatten dus kritisch denken, evaluatie van de herkomst en kwaliteit van gegevens, vaardigheid in het interpreteren van diverse datavisualisaties en een goed begrip van statistische concepten.

WAAROM HIEROP INZETTEN?

Statistiekbureaus zijn wereldwijd belangrijke spelers in de informatiemaatschappij. Door meer in te zetten op statistische geletterdheid in alle lagen van de maatschappij kunnen we zorgen voor een betere, goed geïnformeerde samenleving.

Geïnformeerde en betrokken burgers zijn in staat om te navigeren door de complexiteit van onze door gegevens gedreven maatschappij. Bovendien draagt het bevorderen van statistische geletterdheid bij aan het overkoepelende doel om ervoor te zorgen dat statistieken beter worden begrepen en gebruikt door de gebruikers waarvoor ze bedoeld zijn. Zo kan besluitvorming gestuurd door gegevens worden bevorderd, waarop beleidsmakers de burgers opnieuw beter kunnen informeren en betrekken.

WELKE PROJECTEN BESTAAN ER?

Statbel richt zich eerst en vooral op kinderen en jongeren, om zo hun vaardigheden in omgaan met statistiek beter te helpen ontwikkelen.

Binnen het Europees Statistisch Systeem ontstond enkele jaren geleden de [Europese Statistiekolympiade](#). Samen met de IIS-partners Statistiek Vlaanderen en IWEPS coördineerde Statbel deze wedstrijd de afgelopen vijf jaar in België. Na een pauze van een jaar zal de wedstrijd

hernemen in het schooljaar 2024-2025. De Statistiekolympiade is een competitie voor leerlingen uit de tweede en derde graad secundair onderwijs, waarbij op verschillende manieren de kennis van statistische begrippen, analytische vaardigheden en communicatievaardigheden worden getest.

Naast de Statistiekolympiade ontwikkelde Statbel het YouTube-kanaal "[Statbel Academy](#)", waar filmpjes verschijnen die meer in de diepte duiding geven bij specifieke statistieken, zoals de berekening van doodsoorzaken, de bevolkingsontwikkeling en de levensverwachting.

Tot slot bestaat sinds 2018 de website "[Statbel Junior](#)", waarop kinderen en jongeren aan de hand van eenvoudige opdrachten specifieke statistieken over hun gemeente kunnen bekijken en verder interpreteren. Eind 2023 werd een nieuwe versie van Statbel Junior ontwikkeld. Kinderen en jongeren uit de laatste jaren van het lager onderwijs en de eerste jaren van het secundair onderwijs gaan in de klas aan de slag met de statistische gegevens op de website, waarbij ze uitgedaagd worden om kritisch na te denken over cijfergegevens die hen voorgeschoteld worden. De vernieuwde website laat bovendien iedereen toe om op basis van twee eenvoudige variabelen, namelijk leeftijd en gemeente, op een heel toegankelijke manier in de beschikbare statistieken te duiken.

VAN PROJECT NAAR CONFERENTIE

De ervaringen met de verschillende projecten rond statistische geletterdheid leerden dat ook bij leerkrachten de vraag naar ondersteuning groot is. Tijdens het Belgische voorzitterschap in het voorjaar van 2024 organiseren Statbel en Eurostat daarom een Europese conferentie die de statistiek- en onderwijswereld dichter bij elkaar brengt.

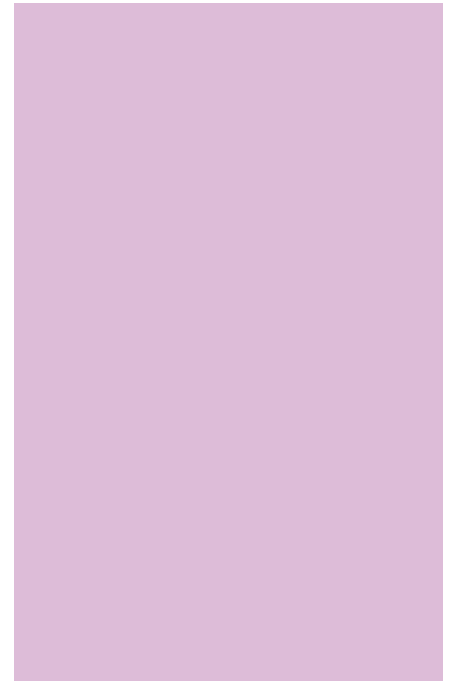
De conferentie "Towards a more statistically literate future" is bedoeld om onderwijsdeskundigen, communicatieprofessionals en directeuren-generaal van statistische instituten uit het Europees statistisch systeem samen te brengen om een actieplan voor de toekomst te maken. De conferentie vindt plaats in Brugge op 2 en 3 mei 2024. De centrale vraag: hoe kunnen we de samenwerking tussen onderwijsinstellingen en officiële statistische instituten bevorderen om zo de statistische geletterdheid van jongeren te vergroten?

Het [Europees statistisch systeem](#) is een netwerk van nationale statistische instanties die in de hele Europese Unie officiële statistieken produceren en publiceren. Hoewel in onze samenleving de noodzaak om statistieken en gegevens te begrijpen en kritisch te kunnen benaderen steeds belangrijker wordt, worden veel landen geconfronteerd met een afnemende statistische kennis. Dat probleem wordt vaak aangepakt met projecten over statistische of datageletterdheid.

In deze conferentie van anderhalve dag willen Statbel en Eurostat een overzicht geven van de verschillende bestaande projecten rond statistische geletterdheid, met groepsdiscussies tussen de project-eigenaars (de officiële statistiekbureaus) en eindgebruikers, zoals leerkrachten en universiteitsprofessoren. Hoewel statistische geletterdheid ten goede komt aan de hele bevolking, zal deze conferentie zich vooral richten op het versterken van de statistische geletterdheid van de jongere generatie door onderwijs.

CONCLUSIE

Door te blijven inzetten op statistische geletterdheid, bij kinderen en jongeren, wil Statbel positief bijdragen aan een beter geïnformeerde samenleving waarin burgers de nodige kennis opbouwen om kritisch om te gaan met data en cijfers.

Surveystrategie van Statistiek Vlaanderen: mobile-first en mixed-mode

Jorre Vannieuwenhuyze
Tina Vander Molen
Dries Verlet

Heel wat Vlaamse openbare statistieken op de website van Statistiek Vlaanderen (SV) worden berekend op basis van de data van de organisaties in haar netwerk. Voor andere Vlaamse openbare statistieken zijn er echter geen data via de netwerkpartners of via andere statistiekinstellingen voorhanden. Hiervoor organiseert de Vlaamse Statistische Autoriteit (VSA) jaarlijks zelf bevragingen bij willekeurig getrokken inwoners van het Vlaamse Gewest. Dit noemen we de SV-bevragingen. Voor deze SV-bevragingen werd een nieuwe dataverzamelmethode ontwikkeld die we in dit artikel bespreken.

DATAVERZAMELINGSMETHODE SV-BEVRAGINGEN

De Studiedienst van de Vlaamse Regering (SVR, voorloper van de VSA) gebruikte vroeger vooral face-to-face interviews voor haar bevragingen. Zo'n face-to-face interviews zijn echter heel duur en arbeidsintensief, en negeren ook de stijgende populariteit van het internet en smartphones. In lijn met deze maatschappelijke ontwikkelingen beslisten we in 2021 om bij de nieuwe SV-bevragingen zo veel mogelijk mensen aan te moedigen via het web te antwoorden. Deze strategie wordt een push-to-web-strategie genoemd.

Webbevragingen hebben echter ook een groot nadeel. Een belangrijke groep mensen bezit immers nog geen smartphone of is onvoldoende vertrouwd met webtoepassingen. Deze mensen vallen dan uit de boot wat de resultaten sterk kan vertekenen. Voor de SV-bevragingen werd daarom beslist de respondenten ook toe te laten de vragenlijst op papier in te vullen en terug te sturen via de post. Dit wordt een mixed-mode bevraging genoemd omdat respondenten via verschillende methodes (modes) de vragenlijst kunnen beantwoorden. Alle steekproefpersonen werden wel per brief uitgenodigd om deel te nemen hetzij online hetzij op papier aangezien we in het rijksregister enkel over een postadres beschikken.

VRAAGVERWOORDING

De overstap van face-to-face naar een webbevraging is niet altijd evident. Eén van de grootste uitdagingen is de manier waarop de vragenlijst wordt getoond aan de respondenten. Bij face-to-face interviews kan de vragenlijst langere en moeilijkere vragen bevatten omdat de interviewer steeds bijkomende uitleg kan geven en de respondent veel aandachtiger is. In een webbevraging zijn lange en complexe vragen echter helemaal uit den boze, zeker als de vragenlijst kan worden ingevuld op het kleine scherm van een smartphone. Daarom moesten de vragen in de SV-bevragingen zo kort en duidelijk mogelijk gesteld worden, de zogenaamde mobile-first strategie.

De vroegere bevraging Sociaal Culturele Verschuivingen (SCV) van de SVR bevatte bijvoorbeeld een vraag naar de professionele situatie van de respondent met 13 mogelijke antwoordcategorieën. Bij de SV-bevragingen hebben we dit aantal antwoordcategorieën beperkt tot slechts zeven zodat het leesbaar blijft op kleine smartphoneschermen. Ook complexere concepten die doorgaans met langere vragenbatterijen worden bevraagd, moesten we vaak herleiden tot kortere vragen en antwoordmogelijkheden. Het voornaamste doel van de SV-bevragingen is wel de productie van officiële statistieken terwijl de SCV-bevraging gericht was op meer diepgaande wetenschappelijke analyse.

Daarnaast moest ook de lengte van de vragenlijst worden aangepast. Met face-to-face interviews kan je gemakkelijk vragenlijsten afnemen die een half uur tot een uur in beslag nemen. Webbevragingen duren bij voorkeur maximaal 15 minuten omdat respondenten veel sneller afgeleid zijn en afhaken. Om die reden worden er bij de SV-bevraging elk jaar meerdere korte vragenlijsten afgenomen in plaats van alles te bundelen in één lange jaarlijkse bevraging. Elk thema wordt wel jaarlijks bevraagd.

RESULTATEN

Momenteel werden reeds zeven edities van de SV-bevraging uitgevoerd. Tijdens de eerste editie, volop in de Corona-crisis, behaalden we een responsgraad van ongeveer 43%. Na de crisis zakte de responsgraad richting 30 tot 35%. Deze responsgraden betekenen uiteraard dat sommige bevolkingsgroepen misschien minder antwoorden op de bevraging maar ze zijn wel vergelijkbaar of zelfs hoger dan de responsgraad in andere wetenschappelijke bevragingen. Anderzijds zijn ze lager dan de responsgraden van de vroegere SCV-bevraging, waarin doorgaans responsgraden boven 60% werden behaald. De laatste edities van de SCV-bevraging vereisten echter steeds meer middelen en energie om zo'n hoge responsgraden te garanderen. De responsgraad van de allerlaatste SCV-bevraging in 2018 lag zelfs al een pak onder 60%. Een vergelijking in responsgraden tussen de SCV- en SV-bevragingen is dus moeilijk te maken.

Onder de respondenten van de SV-bevragingen zijn jongeren en mensen zonder Belgische nationaliteit steeds ondervertegenwoordigd. Het valt op dat deze ondervertegenwoordiging niet wordt verklaard door een lagere respons via het web. Het verschil ontstaat vooral bij de respons op de papieren vragenlijst die achteraf wordt opgestuurd. Er zijn immers veel meer ouderen en mensen met Belgische nationaliteit die via deze weg alsnog de vragenlijst invullen.

In de periode 2021-2023 zien we daarnaast geen opvallende verschuiving in het aandeel respondenten dat online dan wel op papier antwoordt. Het blijft belangrijk om een papieren alternatief te voorzien. De data tonen bovendien geen duidelijke verschillen in de antwoordkwaliteit tussen beide methodes.

De online vragenlijst konden respondenten bereiken via een URL of via een QR-code. Deze QR-code wordt steeds vaker gebruikt door de respondenten. Bij de eerste meting is het aandeel dat via een QR-code deelnam 30%. Bij de zevende bevraging was dat 58%. Dit is niet verwonderlijk aangezien QR-codes de laatste jaren steeds populairder werden in verschillende smartphone-applicaties.

CONCLUSIE

De nieuwe mixed-mode en mobile-first dataverzamelmethode van de SV-bevragingen doet haar werk. Het levert een respectabele respons op en laat verschillende bevolkingsgroepen toe om de vragenlijst op hun eigen manier in te vullen terwijl kosten en opvolgingswerk beperkt worden. Ze biedt bovendien ook voldoende data voor de productie van onze officiële statistieken.

Distributieve statistieken voor het vermogen van de Belgische huishoudens in het kader van de nationale financiële rekeningen

Steven Cappoen

INLEIDING

De Nationale Bank van België (NBB) publiceert in het kader van de nationale financiële rekeningen elk kwartaal een overzicht van het financiële vermogen van de particulieren. Deze statistiek geeft weer hoe het totale vermogen van de particulieren evolueert. Welke beleggingen hebben de voorkeur? Wat is de impact van een beurs hausse/baisse op hun portefeuille? Hoe hoog is de schuldgraad van de particulieren? Aan de hand van de financiële rekeningen kunnen we deze vragen beantwoorden voor het geheel van de sector van de huishoudens.

Het financieel vermogen van de huishoudens is echter niet gelijk verdeeld. Integendeel. Maar op welke wijze dit vermogen verdeeld is, zien we niet in de macro-economische cijfers. Het kan nochtans heel interessant zijn om te zien welke gezinnen getroffen werden door bijvoorbeeld de covidcrisis¹. Ook voor de beleidsmakers is het heel nuttig om de impact van onder andere het monetair beleid of het fiscaal beleid beter te kunnen inschatten. Er is dan ook een toenemende vraag naar dergelijke distributieve statistieken.

DISTRIBUTIONAL WEALTH ACCOUNTS: METHODOLOGIE²

De ESCB heeft daarom de werkgroep EG-DFA (*Expert Group on Distributional Financial Accounts*) opgericht met als doel een distributieve dimensie toe te voegen aan de macro-economische financiële rekeningen. Zo een initiatief zien we niet enkel in Europa. De G-20 heeft immers een gelijkaardige aanbeveling opgenomen in de *Data Gaps Initiative* (DGI-3 Recommendation 9).

Bovendien wordt er ook voor andere aggregaten binnen de nationale rekeningen (zoals inkomen en consumptie) gewerkt aan distributieve informatie³. Hiervoor werd de werkgroep EG DNA (*Expert Group on Disparities in the National Accounts*) opgericht door Eurostat en de OESO, waar België actief aan deelneemt.

Wat betreft het netto vermogen, heeft de EG-DFA een methodologie ontwikkeld om de *Distributional Wealth Accounts* (DWA) op te maken door twee bronnen te combineren: enerzijds de geaggregeerde gegevens van de (financiële en niet-financiële) sectorrekeningen en anderzijds de individuele gegevens uit de *Household Finance and Consumption Survey* (HFCS).

De sectorrekeningen worden elk trimester opgemaakt volgens de ESA 2010 methodologie en geven een overzicht van de financiële en niet-financiële transacties en posities van de verschillende institutionele sectoren, waaronder de huishoudens. De HFCS daarentegen is een enquête die op geharmoniseerde wijze, meestal via persoonlijke interviews, peilt naar de financiële situatie van de gezinnen in de landen van het eurogebied. De HFCS wordt ongeveer om de drie jaar gehouden.

Het doel van de DWA is om aan de macro-economische aggregaten een distributieve dimensie toe te voegen die uit de HFCS kan worden afgeleid. Beide bronnen gebruiken echter verschillende concepten en dus moeten er eerst aanpassingen en bijschattingen worden uitgevoerd.

Een belangrijke aanpassing hier is het verbeteren van de schattingen voor rijke huishoudens, die niet altijd volledig gedekt zijn door enquêtegegevens. Ze vormen echter een relatief beperkt deel van de topdecil. Deze schatting houdt met name rekening met de omvang van de kloof tussen het vermogen van de rijkste huishoudens die onder de HFCS vallen, en de rijkste huishoudens die zijn geïdentificeerd via ad-hoc studies, en gaat ervan uit dat het vermogen van deze rijkste huishoudens een Pareto-verdeling⁴ volgt, zoals vastgesteld in de academische literatuur over vermogensongelijkheid⁵.

Daarnaast is het voor een aantal vermogensbestanddelen nog niet mogelijk om een verdeling op te maken. Het chartaal geld en de pensioenrechten (tweede pijler), hoewel deze vervat zijn in de macro-aggregaten van de sectorrekeningen, worden daarom nog niet opgenomen in de DWA.

1 Bijvoorbeeld: "The recent drivers of household savings across the wealth distribution (europa.eu)"

2 Meer uitleg over de methodologie is beschikbaar op de [website](#) van de NBB.

3 Zie: Newsletter N°4, Maart 2023 ([iis-statistics.be](#))

4 Pareto-verdeling of wet van 80-20: statistische regelmatigheid die op veel gebieden wordt waargenomen en die stelt dat ongeveer 80% van de resultaten voortkomt uit 20% van de oorzaken.

5 Zie: Blanchet, T., Fournier, J. and Piketty, T. (2017), "Generalized Pareto curves: Theory and Applications", WID.world Working Paper Series, No 2017/3.

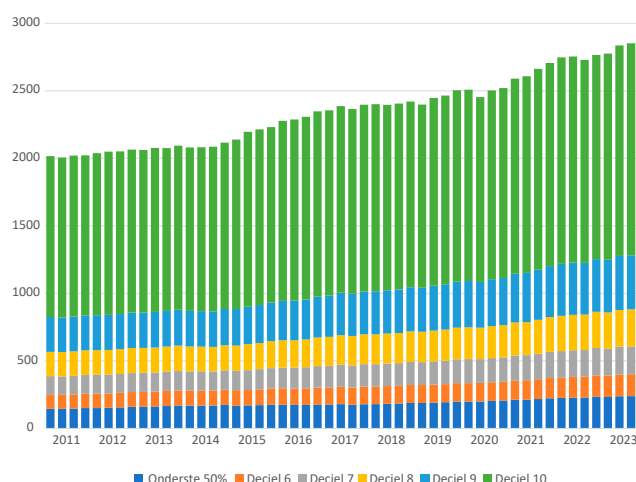
Bovendien dateren de laatste gegevens van de HFCS van 2021. De resultaten voor de perioden na 2021 worden geschat op basis van de meest recente sectorrekeninggegevens en de laatst beschikbare, vierde ronde van de HFCS, uitgaande van een stabiele instrumentverdeling. Als gevolg hiervan geven de DWA voor de laatste kwartalen de impact weer van ontwikkelingen in sectorrekeningen op de verdeling van het vermogen, inclusief een schatting van het verdelingseffect van prijsveranderingen voor elk instrument. Mogelijke verdere veranderingen als gevolg van verschillen in het investerings- en financieringsgedrag van verschillende groepen huishoudens worden niet weerspiegeld en zullen pas worden geïntegreerd met de introductie van daaropvolgende HFCS-rondes. De vijfde ronde van de HFCS werd gehouden gedurende het jaar 2023 en zal binnenkort geïntegreerd worden in de DWA.

RESULTATEN

De DWA maken het mogelijk de verschillende activa en passiva van de gezinnen te verdelen in decielen of volgens demografische variabelen. Daarnaast worden nog andere indicatoren berekend, zoals de Gini-coëfficiënt, het gemiddelde vermogen en het mediaanvermogen. Voorts is het mogelijk om een temporele analyse uit te voeren dankzij cijfers die vanaf 2010 op kwartaalbasis worden opgesteld. De statistieken verkeren nog in een experimentele fase, maar de eerste resultaten werden gepubliceerd op 8 januari 2024 door de ECB en de NBB⁶.

De DWA tonen onder meer het netto vermogen van de huishoudens en de verschillende componenten van dit vermogen, onderverdeeld in de top vijf decielen en de onderste helft. In grafiek 1 wordt deze onderverdeling voor het totale netto vermogen in België weergegeven. Meer dan de helft (55% in het tweede kwartaal van 2023) van het netto vermogen is in het bezit van de top 10% rijksten (deciël 10). Dit is een hoger percentage dan in andere statistieken⁷ tot nu toe werd weergegeven, door de bijkomende schattingen die de DWA maakt voor de hogere vermogens. De 50% minst vermogenden (bottom 50%) bezitten 8,4% van het totale netto vermogen.

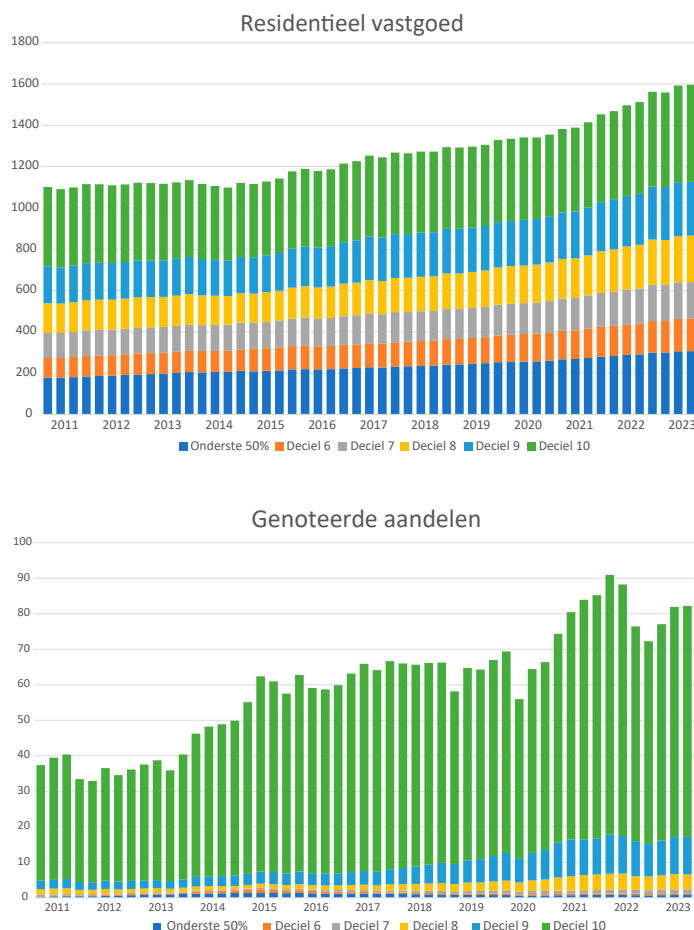
Grafiek 1: Netto vermogen van de huishoudens in België (in miljard euro)

Een dergelijke verdeling wordt ook mogelijk voor de verschillende componenten van het netto vermogen. Grafiek 2 laat bijvoorbeeld de verdeling voor het residentieel vastgoed en de genoteerde aandelen zien. De eerste vertoont een minder ongelijke verspreiding dan de laatste; de top 10% bezit 29% van

het residentieel vastgoed, terwijl deze groep 79% van de genoteerde aandelen aanhoudt. De cijfers van het residentieel vastgoed vertonen ook een gelijkmatig verloop. De genoteerde aandelen daarentegen variëren meer onder invloed van de stijgende en dalende beurskoersen.

Grafiek 2: Residentieel vastgoed en genoteerde aandelen van de huishoudens in België (in miljarden euro)

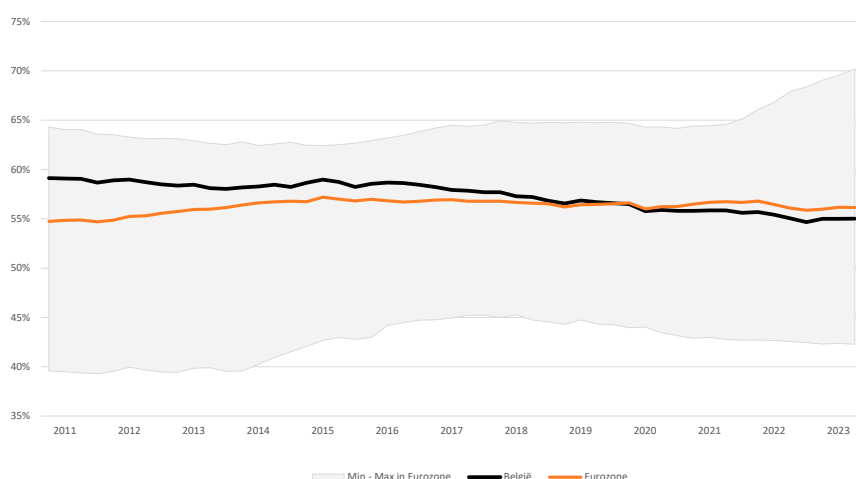

⁶ De DWA-cijfers werden gepubliceerd door [ECB](#) en [NBB](#).

⁷ Bijvoorbeeld: [OECD](#), [World Inequality Database](#).

De DWA omvatten ook een aantal indicatoren zoals de Gini-coëfficiënt, het gemiddelde en mediaan vermogen, en het percentage van het netto vermogen in bezit van de top 10%. Dit percentage vertoont een licht dalend verloop de laatste jaren. In grafiek 3 wordt deze evolutie weergegeven in vergelijking met de eurozone. Sinds 2019 ligt het percentage voor België net onder het gemiddelde van de eurozone.

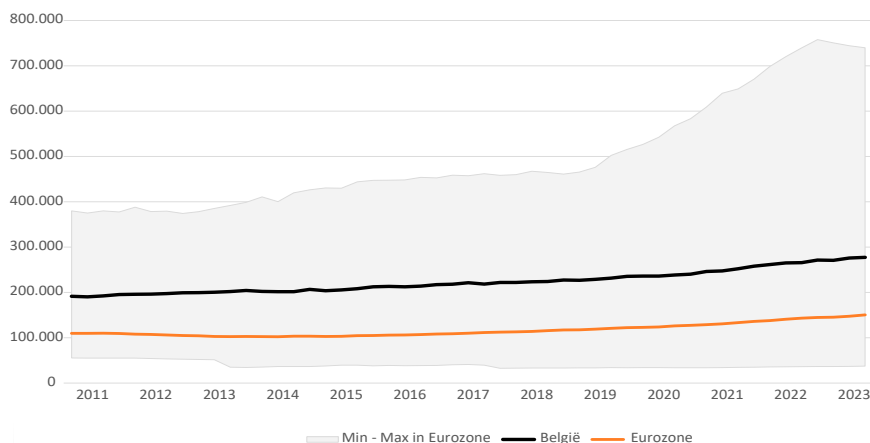
Grafiek 3: Percentage van het netto vermogen in bezit van de top 10%.

Grafiek 4 toont de evolutie van het mediaan netto vermogen. Deze ligt in België hoger dan in de eurozone. Er is zowel een stijging te zien in België als in de eurozone. Dit komt onder meer omdat het mediaan vermogen sterk wordt beïnvloed door de

huizenprijzen; het residentieel vastgoed vormt namelijk een groot deel van het mediaan vermogen.

Grafiek 4: Mediaan netto vermogen (in euro)

Ten slotte berekent de DWA ook de Gini-coëfficiënt van het netto vermogen van de gezinnen. Dit is een maatstaf voor de (on)gelijkheid in de verdeling van dit vermogen: hoe hoger, hoe ongelijker de verdeling is. Deze bedroeg in het tweede kwartaal van 2023 68%, tegenover 71% in 2010. In de eurozone bedroeg de Gini-coëfficiënt 72% in het laatste kwartaal.

CONCLUSIE

De DWA geven een beeld van de verdeling van het netto vermogen van de huishoudens op kwartaalbasis. De ongelijkheid, gemeten aan de hand van het percentage van het vermogen in bezit van de 10% rijksten of de Gini-coëfficiënt, blijkt hoger te liggen dan eerder werd aangenomen, maar is in de laatste jaren licht gedaald.

De DWA zijn experimentele statistieken. De methodologie ervan kan nog verder ontwikkeld worden. Bovendien zullen de gegevens onderhevig zijn aan herzieningen, door revisies van de macro-aggregaten van de sectorrekeningen, bij de integratie van de meest recente micro-gegevens van de HFCS of door methodologische aanpassingen. In de toekomst kunnen de DWA verder verfijnd worden door bijvoorbeeld gebruik te maken van meer granulaire statistieken en administratieve bronnen. Bovendien zou het interessant zijn om de link te kunnen maken met de verdeling van de inkomens van de huishoudens.

Het HERMREG-model, een instrument voor projectie en impactanalyse op gewestelijk niveau

Delphine Bassilière
Didier Baudewyns
Frédéric Caruso
Koen Hendrickx
Dirk Hoorelbeke
Pierre-François Michiels

Sinds 2005 werken het Federaal Planbureau en de statistische autoriteiten van de drie gewesten samen aan de ontwikkeling van een model voor macro-economische projecties en impactanalyses op middellange termijn op gewestelijk niveau.

HET HERMREG-PROJECT, EEN VRUCHTBARE SAMENWERKING DIE VOLGEND JAAR HAAR 20STE VERJAARDAG VIERT

Het HERMREG-project vindt zijn oorsprong in de opkomst van de gewestelijke dimensie in België, die in de afgelopen decennia tot verschillende institutionele hervormingen heeft geleid. In de opeenvolgende fasen van de regionalisering van de bevoegdheden zijn vragen rond de werking van de gewestelijke economieën, hun specifieke kenmerken en hun ontwikkelingsperspectieven voortdurend belangrijker geworden in het publieke debat. Aangezien de analyse-instrumenten op gewestelijk niveau vrij beperkt waren, bleek het noodzakelijk om nieuwe instrumenten te ontwikkelen om die vragen te beantwoorden.

In deze context heeft het Federaal Planbureau (FPB) in 2005 beslist om samen te werken met de statistische autoriteiten van de drie gewesten, namelijk het Brussels Instituut voor Statistiek en Analyse (BISA), het Institut wallon de l'évaluation, de la prospective et de la statistique (IWEPS) en Statistiek Vlaanderen (SV). Het aanvankelijke doel van deze samenwerking was de ontwikkeling van een gewestelijk equivalent van het HERMES-model dat al door het FPB werd gebruikt voor macro-economische vooruitzichten voor België als geheel. **Het HERMREG-project is ontstaan uit de wens van de vier partnerinstellingen om de modelleringsdeskundigheid van het FPB te combineren met**

de middelen en de kennis van de gewesten. Het project werd van 2005 tot nu in verschillende fasen ontwikkeld. Aanvankelijk was de samenwerking gebaseerd op overeenkomsten die elk jaar werden vernieuwd, maar later sloten de partners meerjarenovereenkomsten om het project stabiel te maken. De verschillende partijen stellen personeel ter beschikking en/of leveren een financiële bijdrage. Het werkprogramma voor elk jaar wordt gezamenlijk vastgesteld door de deskundigen van de vier instellingen. Het HERMREG-project bevindt zich momenteel in fase 6, die de periode 2022-2026 bestrijkt.

HET HERMREG-MODEL VOOR HET MAKEN VAN PROJECTIES

Het HERMREG-project heeft in de eerste plaats tot doel **een projectiemodel op middellange termijn te ontwikkelen voor verschillende macro-economische aggregaten, met sectorale details en voor elk van de drie Belgische gewesten.** In dit kader bestaat de gekozen aanpak in de regionalisering van de nationale projecties van het HERMES-model op basis van gewestelijke verdeelsleutels die de voor elk van de drie gewesten specifieke sociaaleconomische trends weerspiegelen (top-down logica). Die trends worden geïdentificeerd door middel van econometrisch geschatte vergelijkingen, die vervolgens worden gebruikt om vertrekkend van de laatst waargenomen situatie vooruitzichten voor de toekomstige jaren op te stellen.

Het HERMREG-projectiemodel bestaat uit **6 modules** die respectievelijk variabelen behandelen met betrekking tot de economische activiteit (bbp, toegevoegde waarde, investeringen enz.), sociaal-demografische aspecten (activiteitsgraad per leeftijdsklasse, beroepsbevolking

enz.), de arbeidsmarkt (binnenlandse tewerkstelling, pendelstromen, werkloosheid enz.), de inkomens van de huishoudens (lonen, inkomsten uit eigendom, sociale uitkeringen, beschikbaar inkomen enz.), de overheidsfinanciën van de gefedereerde entiteiten en het energieverbruik en de uitstoot van broeikasgassen. Het model onderscheidt **13 bedrijfstakken**, waaronder industrie, marktdiensten en niet-marktdiensten. De projectiehorizon is 7 jaar voor de meeste variabelen.

Elk jaar worden de vooruitzichten gepresenteerd en geanalyseerd in een rapport dat rond half juli wordt gepubliceerd op de website van elk van de vier instellingen (zie [FPB](#), [BISA](#), [IWEPS](#) en [SV](#)). **Het volgende rapport over de Regionale economische vooruitzichten 2024-2029 zal in juli 2024 verschijnen.**

Om deze vooruitzichten op te stellen, baseren de experts van het HERMREG-project zich op een brede waaier van gegevens uit **verschillende statistische bronnen.** In de eerste plaats wordt gebruik gemaakt van zowel gepubliceerde als niet-gepubliceerde gegevens uit de regionale rekeningen van het INR. Er worden ook andere aanvullende bronnen gebruikt, zoals gegevens van de RSZ, Statbel, de RVA enz. De ontwikkeling van het model is trouwens hand in hand gegaan met de toenemende beschikbaarheid, in de loop der jaren, van gewestelijke gegevens uit die bronnen. Die inspanning om het gewestelijke statistische aanbod te verbeteren, heeft geleid tot een reeks samenwerkingsverbanden tussen de verschillende gegevensproducenten en de drie gewestelijke statistische autoriteiten.

Naast de eigenlijke vooruitzichten biedt **het HERMREG-model ook databases met reeksen op lange termijn voor**

een groot aantal socio-economische variabelen op gewestelijk niveau.

Een groot deel van die historische reeksen wordt binnen het HERMREG-project teruggerekend om periodes uit het verleden te bestrijken die niet zijn opgenomen in de regionale rekeningen van het INR. Die lange reeksen worden gebruikt in de modellen, maar kunnen ook interessant zijn voor externe partners, aangezien ze een schat aan informatie bevatten over de kenmerken van de drie gewestelijke economieën van het land. Sommige reeksen zijn rechtstreeks online beschikbaar in de [statistische bijlage](#) bij het jaarlijkse rapport, terwijl andere op aanvraag verkrijgbaar zijn.

HET HERMREG-MODEL VOOR IMPACTANALYSES

Parallel met de ontwikkeling van het projectiemodel zijn de partners van het HERMREG-project in een vroeg stadium ook van start gegaan met de ontwikkeling van een tweede versie van het model, dit keer voor **het uitvoeren van impactanalyses op korte en middellange termijn van beleidsmaatregelen op gewestelijk niveau**. Deze versie van het model gebruikt een bottom-up logica waarin de gewestelijke resultaten niet worden afgestemd op een gegeven nationale projectie, maar waarin de resultaten voor België worden verkregen door de drie gewestelijke projecties samen te voegen.

Het model voor de impactanalyse bevat terugkoppelingsmechanismen die rekening houden met de onderlinge relaties tussen de variabelen van de verschillende modules, met name op het vlak van de productie, de vraag en de overheidsfinanciën (zie [Working Paper 1-22](#) van het FPB voor een gedetailleerde beschrijving van het model). Een toename van de overheidsinvesteringen zal bijvoorbeeld macro-economische effecten genereren (verhoogde productie, werkgelegenheid, import enz.) die op hun beurt zullen leiden tot een stijging van de fiscale en parafiscale ontvangsten, zodat uiteindelijk de ex-post budgettaire kosten van de gesimuleerde maatregel zullen afnemen. De economische interacties tussen de drie gewesten worden uiteraard meegenomen in deze terugkoppeling.

Dit ambitieuze project heeft veel bijkomende ontwikkelingen op het gebied van de modellering vereist. Het maakt ook gebruik van **recente verfijningen op het vlak van gewestelijke gegevens**. Een in 2009 begonnen samenwerking tussen de NBB en de drie gewesten heeft het bijvoorbeeld mogelijk gemaakt om de uitgaven-

zijde van het bbp grotendeels te vervolledigen door reeksen over de privéconsumptie of de internationale invoer en uitvoer toe te voegen. Daarnaast heeft de constructie van intergewestelijke input-outputtabellen (uitgevoerd door het FPB en deels gefinancierd door de gewesten) het onder meer mogelijk gemaakt om in het model de onderlinge afhankelijkheden weer te geven die volgen uit belangrijke goederen- en dienststromen tussen gewesten en bedrijfstakken.

Deze versie van het HERMREG-model is dankzij haar ingebouwde volledige terugkoppeling een ideaal hulpmiddel voor de analyse van de impact van gewestelijke beleidsmaatregelen. Er zijn al verschillende technische varianten uitgevoerd om de eigenschappen van het model te testen en de resultaten te valideren. Deze simulaties betreffen bijvoorbeeld een toename van de overheidsinvesteringen, een vermindering van de gewestelijke opcentiemen op de personenbelasting en een verhoging van de kinderbijslag (zie [Working Paper 2-22](#) van het FPB). In 2022 werd het model gebruikt om de macro-economische impact op korte en middellange termijn van het Waalse relanceplan te simuleren (zie [Rapport de recherche n°48](#) van het IWEPS).

TOEKOMSTIGE ONTWIKKELINGEN EN TE BESTENDIGEN PARTNERSCHAPPEN

Er zijn talrijke ontwikkelingen van het HERMREG-model in uitvoering of gepland voor de komende jaren. In het geval van de vooruitzichten betreft dat bijvoorbeeld de uitbreiding van de resultaten met nieuwe variabelen (internationale uitvoer, particuliere consumptie enz.), het verfijnen van de modelvorming door middel van een nieuwe econometrische aanpak en het verbeteren van de voorspellingen op korte termijn van het model. Voor de impactanalyse betreft het vooral de integratie van toekomstige

intergewestelijke input-outputtabellen en de verdieping van de verbanden met de variabelen uit de module overheidsfinanciën.

Het HERMREG-project is een modelvoorbeeld van samenwerking tussen verschillende instellingen op federaal en gewestelijk niveau. De samenwerking is gebaseerd op de bundeling van deskundigheid en menselijke en financiële middelen. Ze levert voor alle partners (en zelfs daarbuiten) resultaten op die individueel moeilijk te behalen zouden zijn geweest.

Sinds de start van het HERMREG-project is de rol van de gewesten in het Belgische statistische systeem radicaal veranderd. Dat blijkt met name uit hun toetreding als volwaardig lid van de Raad van Bestuur van het INR. Vroeger waren de gefedereerde entiteiten lid van het Stuurcomité van het INR en het Wetenschappelijk comité voor de economische begroting, en waarnemend lid van het Wetenschappelijk comité voor de nationale rekeningen. De oprichting van het IIS draagt eveneens bij aan deze ontwikkeling, en bevestigt de behoefte aan samenwerking tussen instellingen op verschillende overheidsniveaus op het gebied van statistiek. Het HERMREG-project onderhoudt bovendien veel banden met verschillende werkgroepen die binnen het IIS zijn opgezet. Het steunt ook sterk op de voortdurende uitbreiding van de regionale rekeningen, die eveneens gebaseerd is op samenwerking tussen de NBB en de statistische autoriteiten van de drie gewesten.

De mogelijkheid om het HERMREG-model in de toekomst verder te ontwikkelen hangt grotendeels af van de voortzetting - en zelfs versterking - van de samenwerking tussen de verschillende betrokken instellingen.

COLOFON

Werkten mee aan dit nummer:

Philippe Mauroy - Directeur generaal a.i. - Statbel

Wendy Schelfaut - Diensthoofd Communicatie & Verspreiding - Statbel

Jorre Vannieuwenhuyze - Methodoloog - Statistiek Vlaanderen

Tina Vander Molen - Survey manager - Statistiek Vlaanderen

Dries Verlet - Methodoloog - Statistiek Vlaanderen

Steven Cappoen - Senior Expert Financiële statistieken - Nationale Bank van België

Delphine Bassilière - Expert Macro-economie - Federaal Planbureau

Didier Baudewyns - Expert Macro-economie - Federaal Planbureau

Frédéric Caruso - Onderzoeker Economie - IWEPS

Koen Hendrickx - Expert Arbeidsmarkt - Federaal Planbureau

Dirk Hoorelbeke - Expert - Statistiek Vlaanderen

Pierre-François Michiels - Expert Werk en Economie - BISA

Het IIS is het resultaat van een samenwerkingakkoord uit 2014.

Het IIS moet toelaten om de kwaliteit van openbare statistieken, ter ondersteuning van het openbaar beleid, continu te bevorderen.

www.iis-statistics.be